

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

1355 Odder

Bevaringsprognose:

Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Etablering på driftsarealer Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation
(klithede)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Hedepleje Afgræsning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

2170 Kystklitter med gråris

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Begrænsning el. ophør af drift Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

2190 Fugtige klitlavninger

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift Gældende lovgivning
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Tilgroning med uønsket art	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Naturpleje
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Næringsstofbelastning	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Naturforvaltning

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3140 Kalkrige søer og vandhuller med
kransålgler

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3260 Vandløb med vandplanter

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Ophør med grønnskæring Reduceret grønnskæring Selektiv grønnskæring
Vandløbsoprensning	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Ændret vedligeholdelse af vandløb

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Fugleområde: 17 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Sædgås

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler til truslen:

Ingen indsats i 1. planperiode

Fugleområde: 17 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Grågås

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler til truslen:

Ingen indsats i 1. planperiode

Fugleområde: 17 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Trane

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Grøftning og dræning

Forbedring af hydrologi

Mulige virkemidler til truslen:

Afskæring af dræn og grøfter

Tilgroning med vedplanter

Naturpleje

Mulige virkemidler til truslen:

Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Fugleområde: 17 Ålvand Klithede og Førby Sø

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Tinksmed

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Mangel på egnede fouragerings-/rasteområder	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning

Høringsnotat for Natura 2000-plan

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl. miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 26
Habitatområde H 26
Fuglebeskyttelsesområde F 17*

Ålvande Klithede og Førby Sø

Udkast til Natura 2000-plan var i offentlig høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringssnotater kan ses på

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/

og

<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk.

Til Natura 2000-plan nr. 26 er der modtaget i alt 6 høringssvar.

Svarene har især berørt følgende punkter:

1. *Forslag til virkemidler*
2. *Forstyrrelse*
3. *Trusler*
4. *Bilag 2*
5. *Modstridende interesser*
6. *Udpegningsgrundlag*
7. *Områdebeskrivelse*
8. *Målsætning*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringssnotat (kan findes via ovenstående link):

5. *Lovgrundlag*
6. *Kvælstof*

7. Økonomi
8. Rollefordeling
9. Synergi med vandplaner
10. Virkemidler herunder tilskudsordninger
11. Udpegningsgrundlag og afgrænsning
12. Prioritering af mål
13. Andre naturinteresser
13. Datagrundlag
14. Indsatsprogram
15. Overvågning
16. Generel målsætning

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter 1-8. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1. Forslag til virkemidler

Friluftsrådet foreslår at stier anlægges udenom de mest følsomme områder og begrænse færdsel i særlige zoner i fuglenes yngletid, samt at der informeres om naturen. Friluftsrådet accepterer græsning og foreslår opsætning af låger og stenter, hvor det er hensigtsmæssigt.

DN har forslag til vej og stiforløb. Endvidere foreslår DN rydning af plantede nåletræslæhegn i den vestlige del af området.

DOF – Nordvestjylland påpeger at der i informationsmateriale for området tydeligt bør fremgå oplysninger om fredningstider og adgangs begrænsninger.

De foreslåede tiltag er for konkrete til Natura 2000-planen. Der henvises endvidere til det generelle høringssnotat om virkemidler og indsatsprogram.

2. Forstyrrelse

DOF Nordvestjylland har fremført at der på baggrund af områdets status som nationalpark må forventes et større publikumspres.

Naturstyrelsen har udeladt at nævne nationalparken som en trussel, idet der er tale om en potentiel trussel. I stedet henvises der til et generelt forstyrrelsesafsnit især vedrørende de følsomme fuglearter.

3. Trusler

Thisted Kommune og DOF – Nordvestjylland nævner predation fra mink, mårhund og ræv som en trussel mod ynglefugle.

Naturstyrelsen tager oplysningerne til efterretning og tilføjer en sætning i trusselsafsnittet.

4. Bilag 2

Thisted Kommune har påpeget nogle fejl i Bilag 2.

Naturstyrelsen har erkendt fejlene. Disse vil blive rettet.

5. Modstridende interesser

Thisted Kommune efterlyser en prioritering mellem søer og klitlavninger og fugtige klitheder.

Naturstyrelsen har prioriteret lobeliesøer højt og er i øvrigt af den opfattelse at en forbedring af hydrologien vil være til gavn for alle de ovennævnte naturtyper.

6. Udpegningsgrundlag

DN stiller spørgsmålstejn ved den manglende udpegning af 6410 tidvis våd eng.

Naturstyrelsen vurderer at der meget vel kan være tale om klitlavninger med blåtop på de konkrete arealer. En kommende kortlægning vil afklare dette.

7. Områdebeskrivelse

DN ønsker problemstillingen "naturlige vandstandsforhold" uddybet.

Naturstyrelsen er enige med DN vedrørende problemstillingen om søernes dynamik i relation til grøfter.

Derfor har Naturstyrelsen justeret i trusselsafsnittet "Uhensigtsmæssig hydrologi" og i de generelle retningslinjer i indsatsprogrammet henledt opmærksomheden på at den hydrologiske tilstand i området ikke er helt optimal.

8. Målsætning

DOF-Nordvestjylland fremlægger ønsker om at tidligere klitheder genskabes indenfor området.

Naturstyrelsen er enig i denne vurdering og har derfor også nævnt i de konkrete målsætninger at: "Arealet af de lysåbne klitnaturtyper øges".

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 26

Planen er på baggrund af de indkomne bemærkninger blevet opdateret i trusselsafsnittet, indsatsprogram og i Bilag 2.

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 26

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget justeringer af teksten i trusselsafsnittet og i Bilag 2, samt i fototekster. Truslen forstyrrelser er slettet fra trusselsafsnittet. Retningslinje om sikring af levesteder for arter er ændret, så artsspecifikke detaljer er udeladt.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger, eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget.

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr. 26 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr. 26. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljøhensyn, og der er i den offentlige høring ikke modtaget kommentarer til rapporten.

Den offentlige høring har givet anledning til ændring af Natura 2000-planen, hvor trussels- og indsatsafsnittet er blevet opdateret.

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget justeringer af teksten i trusselsafsnittet og i Bilag 2, samt i fototekster. Truslen forstyrrelser er slettet fra trusselsafsnittet. Retningslinje om sikring af levesteder for arter er ændret, så artsspecifikke detaljer er udeladt.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger, eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget.

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA, http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med NaturErhvervstyrelsen og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Bilag: Afsendere af høringssvar til nr. 26:

- ID935 - Nationalparkfond Thy
- ID1394 - DN-Nordthy
- ID1743 - Thisted Kommune
- ID2633 - Helge Yde
- ID2784 - Friluftsrådet Nordvest
- ID3855 - DOF-Nordvestjylland

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N26, Ålvand Klithede og Førby Sø

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovspligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

Det overordnede mål for Natura 2000-området er at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus. Dette indebærer, at området sikres som et lysåbent, lavtvoksende og sammenhængende klitlandskab med gode fourageringsmuligheder og levesteder for især områdets fugle. Områdets forekomster af klitlavninger og næringsfattige søer sikres. Der sikres en god og forbedret vandkvalitet for de næringsfattige søer. Områdets truede arter sikres. Det gælder levesteder for trane, tinksmed og sædgås. Områdets naturlige sammenhæng sikres i form af en hensigtsmæssig drift, pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Forstyrrelser af arterne bør desuden begrænses.

Relevante planer

Thy Statskovdistrikt har udført en vedvarende pleje af egne arealer.

Der er både ryddet og afbrændt meget de seneste år, hvidgranhegn er også under fjernelse. Skovdistriktet har desuden udformet en langsigtet plejeplan for Ålvand Klithede og arealer ved Førby Sø i 2003. Der er indgået 14 MVJ-aftaler på i alt 39 ha indenfor Natura 2000-området.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger. Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsstatus det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse. Planen vil sikre fortsatte levesteder for odder, tinksmed, trane og grågås.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil tilgroningen af især de grå klitter, klithederne og klitlavningerne øges i takt med den fortsat høje belastning med luftbåren kvælstof. Særligt kvælstoffølsomme er de næringsfattige søer og de vil derfor ændre naturtilstand. Tilgroning af levesteder udgør en trussel mod tinksmed og trane.

Ekskrementer fra gæs medfører desuden en betydelig tilførsel af næringsstoffer til især områdets lobeliesøer og klitlavninger, hvilket har medført tilgroning og mudderaflejring.

Uhensigtsmæssig hydrologi i bl.a. klitlavningerne i forbindelse med grøftning vil ligeledes fortsætte.

Levevilkårene for trane og odder vil blive forværret, med mindre forstyrrelser og andre negative forhold minimeres.

Invasive arter som rynket rose og stjerne-bredribbe vil fortsat spredes.

Det betyder at naturtyper, dyre- og plantearter risikerer en forværring af deres bevaringstilstand. Dette vil fremover vanskeliggøre opnåelse af gunstig bevaringsprognose for områdets udpegningsgrundlag.

Bevaringsprognose er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Odder, pga. væsentlige forekomster af primære levesteder.
- Tinksmed pga. stabil ynglebestand.
- Trane pga. fremgang i ynglebestand.
- Grågås pga. fremgang i antallet af rastende fugle.

Bevaringsprognose er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Grå/grøn klit og klitlavninger pga. tilgroning med græs, høje urter og buske og da N-depositionen overskrider laveste tålegrænse på hele arealet.
- Klithede pga. tilgroning med græs og høje urter og da N-depositionen overskrider laveste tålegrænse på hele arealet.
- Grårisklit da N-depositionen vurderes at overskride laveste tålegrænse på hele arealet.
- Lobeliesøer, søbred med småurter og kransnålalgesøer, da N-depositionen vurderes at overskride tålegrænsen på hele arealet.

Bevaringsprognose er ukendt p.g.a. mangelfuldt datagrundlag for:

- Vandløb
- Sædgås

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Det prioriteres at bevare den nuværende procentvise fordeling af de forskellige naturtyper i området. Ved naturgenopretning prioriteres lobeliesøer dog over næringsbelastede og tilgroede, fugtige klitlavninger, idet sidstnævnte naturtype betragtes som en natur- og miljømæssigt forringet udgave af lobeliesøer.

Prioritering af lobeliesøerne vil medføre en nedprioritering af de mange tusinde gæs, der anvender områdets klitlavninger og lobeliesøer som rasteområder.

Planens gennemførelse vil ikke få negative konsekvenser for nogle af de øvrige naturtyper og arter, der udgør områdets udpegningsgrundlag.

Planens gennemførelse vurderes tilsvarende ikke at få negative konsekvenser for bilag IV-arter i området, herunder strandtudse, spidsnudet frø og markfirben. Det samme gælder de rødlistede arter gulgrøn brasenføde, sortgrøn brasenføde, pilledrager, krybende ranunkel og fin bunke.

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Søerne i området er voldsomt belastede af høje koncentrationer af fosfor og kvælstof, hidrørende fra gæssenes ekskrementer. Problemet bør løses ved regulering af gåsebestanden og evt. ved aktiv fjernelse af næringsrigt bundslam.

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For området gælder:

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i områdets søer. Etablering af højere vandstand vil i nogen grad kunne reducere den igangværende tilgroning i flere af søerne. Hydrologien bør forbedres, hvor det kan gavne klitlavninger eller områder med fugtig klithede.*
- 1.3 *Lobeliesøer sikres god-høj naturtilstand ved at minimere tilførslen af næringsstoffer.*
- 1.4 *De terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet.*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder for odder, sædgås, grågås, samt ynglende trane og tinksmed.*
- 1.6 *Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed overfor forstyrrelser for områdets yngleforekomster af trane og tinksmed ved at opretholde det nuværende adgangsforbud i områdets centrale del i fuglenes yngletid. Odderen har evt. behov for etablering af særlige odderfristeder.*
- 1.7 *Invasive arter som rynket rose og stjerne-bredribbe bekæmpes og deres spredning forebygges efter bedst kendte viden.*
- 1.8 *Der sikres mod, at der ske utilsigtet slitage forårsaget af færdsel i de mest sårbare klitnaturtyper.*

I henhold til vandplanen vil de kommende vandplaner bidrage til at løfte indsatsen med hensyn til forbedret vandkvalitet, herunder reduktioner i tilførslen af næringsstoffer og håndteringen af miljøfremmede stoffer i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Vandplanerne vil derudover bidrage til at sikre kontinuitet i vandløb. En nærmere beskrivelse af konkrete sammenhænge

og synergier med den vandplan, der omfatter dette Natura 2000-område, afventer færdiggørelsen af vandplanforslaget.

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

<i>Planens indvirkning på</i>	Påvirkes	Ingen påvirkning	<i>Redegør for indvirkning</i>
Biologisk mangfoldighed	x		Sikring og forbedring af naturgrundlaget øger den biologiske mangfoldighed.
Befolkningen	x		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		x	-
Fauna og flora	x		Er redegjort for.
Jordbund		x	-
Vand	x		Sikring og forbedring via vandplanen og Natura 2000-planen.
Luft		x	-
Klimatiske faktorer		x	-
Materielle goder		x	-
Landskab	x		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien.
Kulturarv, herunder kirker		x	-
Arkitektonisk arv		x	-
Arkæologisk arv		x	-

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

2.1 *Ingen konkrete retningslinjer.*

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen

3.1 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.*

Sigtelinie 4. Særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare

Ingen konkrete retningslinjer.

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Især områdets søer og klitlavninger tjener i perioder som et betydningsfuldt opholdssted og rastested for flere tusinde gæs. Ekskrementer fra det nuværende store antal gæs medfører en betydelig næringsberigelse med tilgroning og mudderaflejringer i klitlavninger og i de meget kvælstoffølsomme lobeliesøer, og hindrer derved opnåelse af gunstig bevaringsstatus for lobeliesøerne.

Genopretning af tidligere lobeliesøer vil i nogen grad skulle ske på bekostning af arealer, der aktuelt er udpeget som klitlavning. Det vil dog være ønskeligt, at tilbageføre områderne til den oprindelige naturtype, idet lobeliesøer er en naturtype i betydelig tilbagegang.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Det overordnede mål for Natura 2000-området er at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus. Områdets klitheder, klitlavninger og lobeliesøer prioriteres højt. Områdets truede arter prioriteres højt. Det gælder trane, tinksmed og sædgås.

Hvis ikke planen iværksættes vil tilgroningen af især de grå klitter, klithederne og klitlavningerne fortsætte. Tilgroning af levesteder udgør en trussel mod tinksmed og trane.

Ekskrementer fra gæs medfører desuden en betydelig tilførsel af næringsstoffer til især områdets lobeliesøer og klitlavninger, hvilket har medført tilgroning og mudderaflejring.

Uhensigtsmæssig hydrologi i bl.a. klitlavningerne vil fortsat være til stede.

Levevilkårene for trane og odder vil blive forværret.

Invasive arter vil fortsat spredes.

Det prioriteres at bevare den nuværende procentvise fordeling af de forskellige naturtyper i området. Samtidig prioriteres lobeliesøer på bekostning af tilgroede, fugtige klitlavninger.

Prioritering af lobeliesøerne vil medføre en nedprioritering af de mange tusinde gæs, der anvender områdets klitlavninger og lobeliesøer som rasteområder.

En gennemførelse af Natura 2000-planen sikrer og forbedrer den biologiske mangfoldighed og naturgrundlaget, giver mulighed for større naturoplevelser, samt øger de landskabelige værdier.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes ikke at få negative konsekvenser for områdets udpegningsgrundlag, habitatdirektivets bilag IV-arter eller områdets rødlistede arter.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Ålvande Klithede og Førby Sø (Natura 2000-område nr. 26).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside (www.blst.dk/Natura2000plan/).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Områdets afgrænsning er uændret, og områdets overordnede naturindhold er uændret.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 2 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Følgende naturtyper: klitlavning (2190), søbred med småurter (3130) og kransnålalge-sø (3140) er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovspligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning af områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af naturtyper og arter i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 1. Ud over de nævnte naturtyper er der i habitatområdet kortlagt et mindre udvalg af områdets vandhuller.

Data om ny-/genkortlagte naturtyper er medtaget såfremt der er tale om nykonstaterede naturtyper eller væsentlige ændringer i forhold til oplysningerne i basisanalysens afsnit 2.

Nr.	Naturtype	Regi- streret areal (ha)	Antal fore- komster	Kilde
Terrestriske naturtyper				
3130	Søbred med småurter	0,32	1	3
3140	Kransnålalge-sø	0,96	1	3

Tabel 1. Opdaterede data om nye eller genkortlagte naturtyper i habitatområde nr. 26. Data stammer fra 1) NOVANA-overvågningsprogrammet (2004-2008) samt Viborg Amts overvågning i perioden 1988-2006. 2) Naturtypekortlægning 2004-05 (NOVANA/DEVANO). 3) Genkortlægning, supplerende kortlægning 2007-08 (DEVANO). Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vandnaturtyper) kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). *Prioriteret naturtype.

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistor) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

I tabel 2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH _y (kg N/ha)	NO _x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Thisted	7	7	14	34 %
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 2. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i de kommuner, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energi-produktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i den kommune, hvori Natura 2000-området ligger, er 14 kg N/ha/år, hvilket er lavere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er lavere end landsgennemsnittet. Nedfaldet af NO_x'er – der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri – er lavere end landsgennemsnittet.

Overslagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er husdyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplan-tedækning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrænserne er overskredet for de forskellige naturtyper. Derfor kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet på størsteparten af naturområderne i Natura 2000-område nr. 26 ligger mellem 10 og 15 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeru-
hed.

	Tålegrænse-interval	Kvælstofafsætning overslag (kg N/ha/år)
Naturtype	kg N/ha/år	10-15
Grå/grøn klit (2130)	10-20 (b)	100%
Klithede (2140)	10-20 (b)	100%
Klitlavning (2190)	10-25 (d)	100%
Total		100%

Tabel 3. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet), er markeret med rødt.

- (a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.
- (b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klitlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en forholdsvis høj usikkerhed.

Overslagsberegninger i basisanalysen 2006 og i dette tillæg (2009): De nye overslagsberegninger, der er præsenteret ovenfor, viser især på de meget tilgroede naturområder en lavere belastning på de fleste lysåbne naturområder end de overslagsberegninger, der blev lavet i 2006 i forbindelse med basisanalysen. Forskellen skyldes, at korrektionsfaktoren i forhold til naturområdets ruhed er revurderet, og der er anvendt opdaterede tal for kommunevis gennemsnitsdepositioner, geografisk fordeling af dyreenheder (CHR) og samlet N-emission på

landsplan. Til forskel fra de daværende beregninger er der nu også beregnet kvælstofnedfald til skovnaturtyper. De nye overslagsberegninger vurderes at være mere retvisende end overslagsberegningerne fra 2006 – og de dækker ensartet alle landets Natura 2000 områder.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af tålegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

4.2 Andre trusler mod naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af trusler mod naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget er der ikke identificeret nye trusler.

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af modstridende interesser mod områdets naturindhold er der ikke identificeret nye modstridende interesser.

6. SUPPLERENDE NATURFORVALTNING OG PLEJE

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af naturforvaltning eller pleje inden for dette Natura 2000-område, er der ikke identificeret ændret naturforvaltning og pleje.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/deposition.asp

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

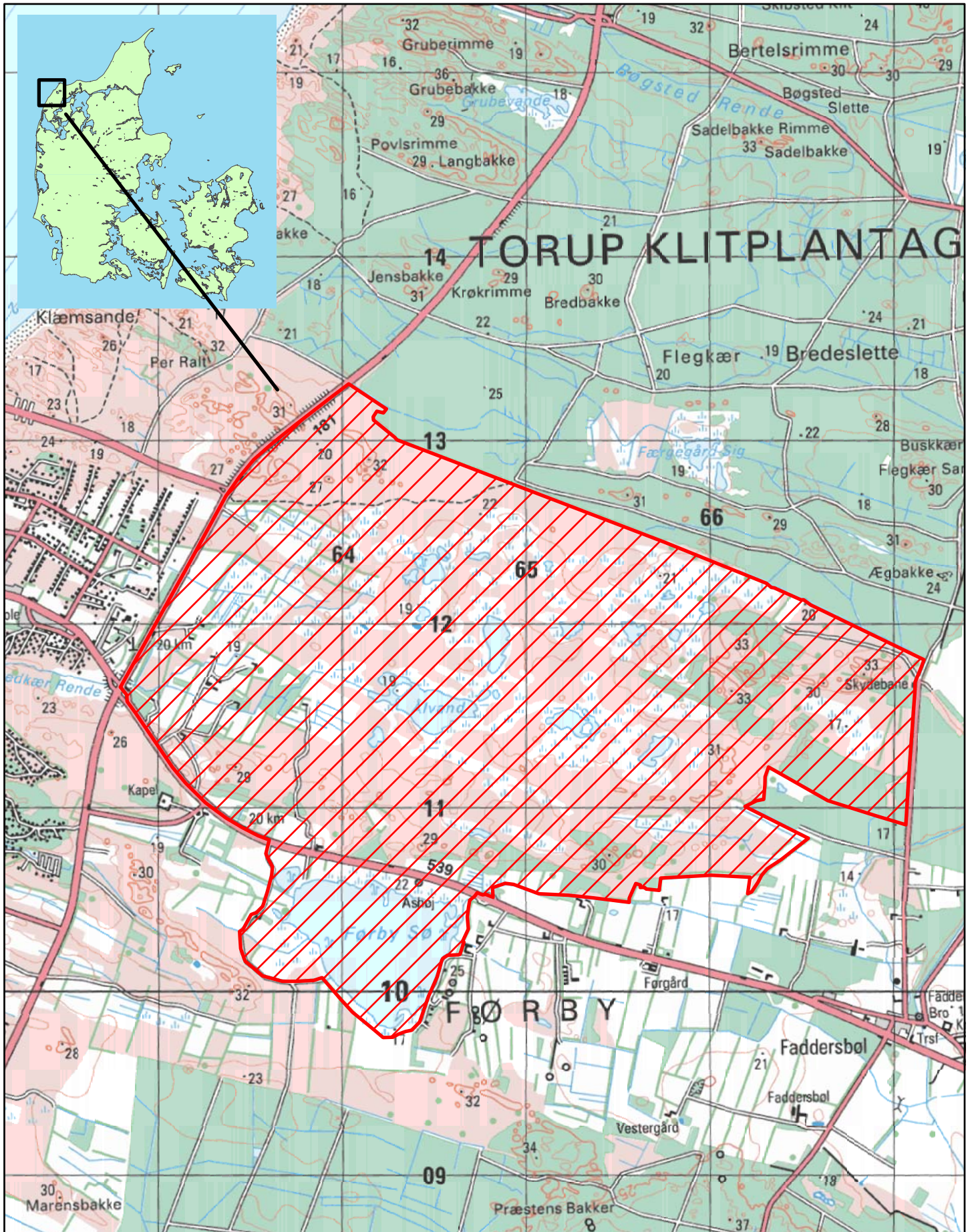
Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: *Harmoniserede tålegrænser*. Opdatering af 15. december 2005.
<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>

Natura 2000-basisanalyse

Ålvand Klithede og Førby Sø

Kort over den nordlige del af Natura 2000-område nr 26 Ålvand Klithede og Førby Sø

Titel

Natura 2000-basisanalyse Ålvande Klithede og Førby Sø

Udgivet af

Miljøcenter Aalborg
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst

Udgivelsesdato

Juni 2007

Tekst, layout og redaktion

Medarbejdere fra Viborg Amt og Miljøcenter Aalborg

Kortene er produceret på baggrund af Viborg Amt
GIS-data samt data fra Kort- og Matrikelstyrelsen

Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen
1992/KD.86.1029

Indholdsfortegnelse

RESUME:.....	1
1. Beskrivelse af Natura 2000-området	1
1.1 Beskrivelse af områdets natur og dets potentiale.....	1
2. Udpegningsgrundlaget.....	2
2.1 Nyfundne naturtyper og arter.....	3
3. Foreløbig trusselsvurdering	3
3.1 Beskrivelse af naturtilstanden	3
3.1.1 Vandrammedirektivets basisanalyse I-II.....	3
3.2 Eutrofiering.....	4
3.3 Tilgroning	4
3.4 Hydrologi.....	5
3.5 Invasive arter.....	5
3.6 Arealmæssige ændringer siden 1994	5
3.7 Forstyrrelse af arter.....	5
3.8 Andre Trusler.....	5
4. Plejetiltag, igangværende indsats mm.....	5
5. Modstridende naturinteresser.....	5
6. Liste over manglende data	6
7. Lister over tilgængeligt materiale	7
Bilag	8
B.1 Datagrundlag for naturtyper og arter.....	8
B.2 Foreløbig trusselsvurdering.....	8
B.2.1 Beskrivelse af naturtilstanden	8
B.2.2 Eutrofiering	9
B.2.2.1 Tålegrænser	9
B.2.2.2 N-deposition og overskridelse af tålegrænser	11
B.2.3 Tilgroning.....	13
B.2.3.1 Vegetationshøjde.....	13
B.2.3.2 Vedplantedækning.....	14
B.2.3.3 Arealandel med græsning og/eller høslet	15
B.2.4 Hydrologi	15
B.2.4.1 Afvanding og vandindvinding.....	15
B.2.5 Invasive arter.....	16
B.3. Vandløb.....	16
B.4. Søer	17
B.5. Arter	18
B.5.1 Odder (Lutra lutra).....	18
B.6. Fugle.....	18

RESUME:

Området rummer, både på dansk og europæisk plan, et stort sammenhængende klitområde, især store arealer med klithede og klitlavninger. Herudover må fremhæves de mange søer, især lobeliesøer. Habitatområdet er værdifuldt for bl.a. de sjældne planter Hjertelæbe og de to arter af brasenføde. Som fuglelokalitet er området især værdifuldt for Trane, Tinksmed og flere arter af gæs. De værste trusler mod området er eutrofiering, tilgroning, afvanding, øget forstyrrelse, samt gæssenes anvendelse af især lobeliesøerne som foruragerings- og overnatningsområder.

1. Beskrivelse af Natura 2000-området

Natura 2000-område nr. 26 er udpeget som Habitatområde nr. 26 og Fuglebeskyttelsesområde nr. 17 med et samlet areal på 838 ha (se tabel 1.1 eller hjemmesiden for Vand og Natur ([klik her](#))). Området ligger i den nye storkommune Thisted

Af Natura 2000-områdets samlede areal er 735 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 Desuden er der 57 ha nåleskov (kilde: Areal Information systemet, Danmarks Miljøundersøgelser). Resten af landarealet består af agerjord, byer mm. Hovedparten af habitatområdet er fredet via Overfredningsnævnets kendelse af 31. marts 1977. Fredningen har til formål at sikre bevaring af en række næringsfattige klitsøer med deres karakteristiske plantesamfund (Lobeliesøer) mod sænkning af grundvandsstanden.

Nr.	Navn	Areal (ha)
H26	Ålvande Klithede og Førby Sø	838
F17	Ålvande Klithede og Førby Sø	838
	Samlet areal NATURA 2000	838

Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom NATURA 2000 områdets samlede areal er oplyst. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede areal af Natura 2000 området ikke til summen af de tre udpegninger. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/>.

Beskyttet Natur	Areal
Vandløb	7 km
Hede	528 ha
Eng	60 ha
Mose	73 ha
Sø	74 ha
I alt	735 ha

Tabel 1.2. Antal hektar af registreret beskyttet naturtyper i Natura2000-område 26 (vejledende registrering, Viborg Amt, nov 2006)

1.1 Beskrivelse af områdets natur og dets potentiale

Klitområdet består overvejende af lavtliggende våde klitlavninger og søer i mosaik med klitheder. Herudover findes højere klitter med klithede i mosaik med grå klit. Specielt omkring søer med rastende gåseflokkede er der nu opstået mudderflader på tidligere sandflader. En del af disse søer er eller har været små og store lobeliesøer, hvoraf Førby Sø og Ålvand er de største. Partier med 2130 (grå- og grønsværsklit), 2140 (klithede) og 2190 (klitlavninger) er genskabt efter rydning af klitplantage. Især mod øst ses klitplantager. I området findes mindre partier med tidligere omlagte marker. Mod vest er der lidt spredt landbrugsbebyggelse omgivet af en del læhegn.

Områdets særlige værdier:

Terrestriske naturtyper:

I området findes der flere naturtyper, som i kraft af deres store arealmæssige udstrækning eller deres høje naturkvalitet er af enten regional eller national betydning. Således forekommer en pæn del af regionens klitheder (2140), klitlavninger (2190) og lobeliesøer (3110) i området. Hovedparten af disse er sammenhængende. Disse habitatnaturtyper bør prioriteres højest i Natura2000-planen. De grå klitter (2130) bør også have relativ høj prioritet.

De grå klitter (2130) er generelt i en tilfredsstillende plejetilstand, kun med enkelte Bjerg-Fyr. Vegetationen er sparsom og præget af forskellige laver og karplanter som Blåmunke, Sandskæg, Sand-Hjælme og Sand-Star m.fl.

Klitheden (2140) består mest af den fugtige type med Klokkelyng, dog findes der også tørre partier med Hedelyng og Revling. Klithederne er generelt i en tilfredstillende plejetilstand, kun med enkelte mindre Bjerg-Fyr.

Grårisklit (2170) optræder spredt i området.

Klitlavningerne (2190) er generelt set meget mere variable end de ovennævnte naturtyper. Begrebet dækker over meget forskellig natur, fra våde lavninger, der en stor del af året har karakter af sø til afblæsningsflader med sin særprægede flora og til lavninger med Blåtop. De fleste lavninger er i god naturtilstand, dvs. med varieret og karakteristisk flora og naturlig hydrologi. De holdes oftest åbne ved hjælp af en høj vintervandstand. Dog ses der tegn på afvanding i visse af klitlavningerne. Stedvist er de under tilgroning og med en relativ høj vegetation. Naturtypen har stor arealmæssig udstrækning og er sammen med lobeliesøerne hjemsted for hovedparten af områdets botaniske sjældenheder. Det er bl.a. Liden Ulvefod, Fin Bunke, Storlæbet Blærerod, Hjertelæbe og Brun Næbfrø.

Søer:

Den sydlige og den centrale del af området rummer mange søer, store såvel som små. Nogle af disse kan dog karakteriseres som klitlavninger (2190). Resten er eller har været lobeliesøer (3110). Søerne er stærkt belastede af områdets anvendelse som raste- og overnatningsplads for forskellige arter af gæs. Eutrofieringen medfører algevækst og dårlige vilkår for grundskudsplanterne. I søerne kan der stedvist endnu ses Tvepibet Lobelie og Strandbo. Fra søerne er der kendt Nåle-Sumpstrå, Sortgrøn og Gulgrøn Brasenføde, Pilledrager, Krybende Ranunkel og Smalbladet Pindsvineknop. Flere af disse arter er formentlig forsvundet.

Fugle:

Området er en yndet yngle- og rasteplads for mange fugle. Her yngler bl.a. Trane, Tinksmed og Grågås. Forår og efterår raster tusindvis af Kortnæbbet Gås og Sædgås.

2. Udpegningsgrundlaget

Som det fremgår af tabel 2.1 er habitatområde 26 udpeget af hensyn til 5 habitatnaturtyper og 1 art.

Nr.	Naturtype	Kortlagt areal (ha)	Antal forekomster/bestand
Arter			
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	250	God
Naturtyper			
2130	*Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit) ²⁾	74	10
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede) ²⁾	187	35
2170	Kystklitter med gråris	¹⁾	
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	59	4
3260	Vandløb med vandplanter	4 stationer	4

Tabel 2.1. Oversigt over de arter og naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 26.⁽¹⁾ Naturtypen er ikke kortlagt.²⁾ Indgår i NOVANA. * Prioriteret naturtype. For naturtypen vandløb findes der ikke arealberegninger i og med at bedømmelsesgrundlaget for naturtypen består af en station (punkt på vandløbsstrækningen).

Se kort med naturtyperne og arter på hjemmesiden for Vand og Natur ([klik her](#))

I tabel 2.2 er vist udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet.

EF-fuglebeskyttelsesområde nr.	17
Art	
Sædgås	T
Grågås	T
Trane	Y
Tinksmed	Y

Tabel 2.2. Samlet udpegningsgrundlag for de 2 fuglebeskyttelsesområder (Y=udpeget som ynglehabitat for arter, T=udpeget som rastelokalitet for trækfugl)

2.1 Nyfundne naturtyper og arter

I tabel 2.3 viser de nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene. Det drejer sig eksempelvis om arter og naturtyper på bilag 1 eller 2 til EF-habitatdirektivet eller på bilag 1 til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

Naturtype og art		Areal	Antal forekomster
2190	Klitlavning	185	15

Tabel 2.3. Arter og naturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag for Natura 2000-planens internationale naturbeskyttelsesområder, men som vurderes at have væsentlig forekomst heri. En * foran artens eller naturtypens kodenummer betyder, at den er særligt prioriteret af EU.

3. Foreløbig trusselvurdering

3.1 Beskrivelse af naturtilstanden

Som baggrund for at foretage en trusselvurdering for naturtyper og arter er der foretaget en foreløbig vurdering af status af tilstanden for de naturtyper og arter, der forekommer i området (se bilag B.2).

For de naturtyper og arter, som ikke er omfattet af NOVANA-overvågningsprogrammet, er tilstands- og trusselvurderingen baseret på et skøn.

3.1.1 Vandrammedirektivets basisanalyse I-II

Søer

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle særskilt målsatte søer og søer over 5 ha vurderet, hvilke af søerne, der er i risiko for ikke at kunne overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. Det er desuden vurderet, hvilke påvirkninger, der kunne være årsag til den manglende målopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som foreløbig trusselvurdering for søerne i Natura 2000-området.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende påvirkningstyper: B = biologisk påvirkning (eks. udsatte karper), FM = fysisk morfologisk påvirkning (sluser og pumpestationer), MFS = miljøfarlige stoffer og N = næringssalte.

Førby Sø forventes at opfylde målsætningen i 2015, hvorimod Ålvand, Ålvand 2 og Ålvand 3 er i risiko for ikke at opfylde målsætningen. Dette skyldes næringsstofbelastning fra rastende gåseflokk.

Vandløb

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle målsatte vandløb vurderet om hver enkelt vandløb er i risiko for ikke at overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. I vandrammedirektivets basisanalyse er det desuden vurderet, hvilke påvirkninger der formentlig er årsag til den manglende målsætningsopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som en foreløbig trusselvurdering for vandløbene i habitatområdet.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende trusler B = trusler der kan resultere i en biologisk påvirkning (eks. regulering og tilledning af spildevand), FM = trusler der resultere i en fysisk morfologisk påvirkning, KH = trusler der resulterer i en kvantitativ hydrologisk påvirkning, MFS = miljøfarlige stoffer og sidst N = næringssalte.

Hvis et vandløb i vandramme direktivets basisanalyse del 1, er blevet karakteriseret som enten ”reguleret” eller ”vedligeholdt”, så har man vedtaget, at karakteriserer truslerne imod vandløbet som både B, FM og KH i vandramme direktivets basisanalyse del 2.

I habitatområde 26 er der i vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 4 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015:

Antal vandløb/vandløbsstrækninger	Kategori	Forklaring
4	II b	Det er sandsynligt, at gældende regionplan mål ikke nås, men hvor yderligere karakterisering og eller overvågning er nødvendig for at iværksætte foranstaltninger.
I alt 4		

Tabel 3.1. I vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 4 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015

Yderligere informationer om Vandrammedirektivets basisanalyse I-II kan findes på <http://www.mst.dk/Vand/Vandrammedirektivet/Basisanalysen/Dansk+rapportering/06030200.htm>

3.2 Eutrofiering

Hovedparten af de danske naturtyper og flere arter, der er omfattet af habitatdirektivet, påvirkes negativt ved relativt lave niveauer af luftbåren kvælstofdeposition. N-depositionen kommer fra internationale, nationale, såvel som lokale kilder. Naturtypernes følsomhed overfor tilførsel af luftbåren kvælstof kan beskrives ved hjælp af tålegrænser. Når tålegrænserne er overskredet må det forventes, at de påvirkede naturtyper vil være truede på mellem til lang sigt.

Hovedparten af de registrerede naturtyper i området er kvælstoffølsomme. Det gælder særligt for de grå klitter og klithederne (tålegrænser 10-20 kg N/ha/år), samt klitlavningerne (10-25 kg N/ha/år). Særligt kvælstoffølsomme er lobeliesøerne (5-10 kg N/ha/år). For hovedparten af de grå klitter og klithederne formodes tålegrænsen at ligge i den nedre halvdel af disse intervaller. Klitlavningerne er mere diverse og tålegrænsen formodes at være fordelt over hele intervalllet.

Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne ligger mellem 10 og 17,5 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes ruhed (figur B.2.2.3). Tålegrænsen er altså overskredet for de særligt kvælstoffølsomme lobeliesøer. Tålegrænsen vurderes ligeledes at være overskredet for en del af de grå klitter og for en del af klithederne, samt for nogle af klitlavningerne.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i naturtyperne indenfor habitatområdet, er årsagen således luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser, der overvejende stammer fra husdyrbrug og til dels fra trafik.

For lobeliesøerne gælder at gæssenes eutrofiering af søerne sandsynligvis har større negativ effekt på søernes vandkvalitet end depositionen af kvælstofforbindelser.

Figur B2.3.1 over vegetationshøjde viser at for mange grå klitter og klitheder har for stor en arealandel med middelhøj vegetation, hvilket indikerer eutrofiering.

3.3 Tilgroning

Tilgroning er for de lysåbne naturtyper oftest et tydeligt tegn på, at et areal er i en negativ udvikling og ikke har en god tilstand. Tilgroning kan ske både med høje urter og/eller med træer og buske.

Tilgroning med vedplanter, er fatal for lysåben natur, da lyskrævende, lave planter hurtigt forsvinder, medens tilgroning med urter oftest kræver længere tid for helt at fortrænge de karakteristiske arter. Rydning, høslet og/eller græsning er metoder til at afhjælpe tilgroningens negative effekter.

Fra læhegn mod sydvest og fra spredte bjergfyrholme i området og fra Torup Klitplantage sker der en del spredning af nåletræer især Bjerg-Fyr, men også Klit-Fyr og Sitka-Gran, ind i området. Så længe disse nåletræer optræder i området vil de være evige trusler som frøkilder til nye planter.

For naturtyperne grå klitter, klitheder og klitlavninger udgør tilgroning i vedplanter en trussel på både kort og lang sigt (se figur B.2.3.2.). En fortsat opretholdelse af disse naturtyper vil således være afhængig af en periodevis rydning af opvækst af især træer. Der bør ligeledes sættes ind med rydning af nåletræer i de delområder, der ikke allerede er under pleje.

Ovennævnte problemer med eutrofiering og medfølgende middelhøj vegetationshøjde kan også betragtes som et tilgroningsproblem, som må løses ved hjælp af græsning eller slåning.

3.4 Hydrologi

Mange naturarealer i området er naturligt fugtige. Udbredelsen af disse arealer er flere steder søgt begrænset af dræning i form af grøfter. Dette ses f.eks. i den vestlige del af området, bl.a. grøfter fra Ålvand. Der tilstræbes generelt den højst mulige vandstand i området, f.eks. som en sikring mod tilgroning med pilekrat. Hovedparten af grøfterne forventes sløjfet eller lukket med et stem. Afvanding er konstateret i en mindre del af klitlavningerne, bl.a. er der konstateret sommerudtørring og begyndende tilgroning (se B.2.4.1.).

3.5 Invasive arter

Invasive arter er arter, der ikke er naturligt hjemmehørende i Danmark, men som ved menneskets hjælp er introduceret til denne lokalitet. De invasive og aggressive arter klarer sig så godt i den danske natur, at de udgør en trussel mod de naturligt forekommende arter. De er i stand til at udkonkurrere de specialiserede og lokalt tilpassede arter, og på længere sigt kan de således føre til en markant ændring i naturtyper og økosystemer og være med til at mindske biodiversiteten i naturen.

Rynket Rose er i Thy mest konstateret i et bælte langs kysten. Her bør den bekæmpes inden den spreder sig yderligere, især til skade for de tørre naturtyper i området. Mosset *Campylopus introflexus* bør også ofres opmærksomhed.

3.6 Arealmæssige ændringer siden 1994

En del af de i området registrerede lobeliesøer har på grund af gæssenes eutrofiering ændret karakter til ikke eller kun i mindre grad at opfylde kriterierne for denne søtype.

3.7 Forstyrrelse af arter

Især Trane er meget følsom overfor forstyrrelse. En øget turisme i forbindelse med en udpegning af området til nationalpark og i almindelighed, vil kunne medføre en større færdsel i området.

3.8 Andre Trusler

Øget turisme, nødvendiggør at besøgende ledes uden om de mest sårbare områder og hen til de mere robuste dele af området.

Konstaterede trusler: Trusler er ikke vurderet for bilag II-arten Odder

4. Plejetiltag, igangværende indsats mm

Thy Statsskovdistrikt har udført en vedvarende pleje af egen arealer. Skovdistriktet har desuden udformet en langsigtet plejeplan for Ålvand Klithede og arealer ved Førby Sø i 2003.

5. Modstridende naturinteresser

Områdets anvendelse som raste- og overnatningsplads for Sædgæs, Kortnæbbede Gæs og Grågæs er altødelæggende for miljøtilstanden i lobeliesøerne. Førby Sø og søen Ålvand m.fl. er stærkt belastede af gæssenes fouragering, nedtrampning og af deres ekskrementer.

Spredte trægrupper, mest bestående af Bjerg-Fyr, er etablerede rundt om i området. Trægrupperne tjener som skjul for hjortevildt og fremmer dermed dyrenes afgræsning i de områder, der ligger væk fra plantagerne. Men trægrupperne er en væsentlig frøkilde til spredning af nye Bjerg-Fyr i området.

Rydning af skov omkring lobeliesøer, der vil fremme mere åbne naturtyper, vil kunne belaste lobeliesøerne med næringsstoffer.

Yderligere tilgroning med træer omkring søerne vil fremme mere lukkede miljøer omkring søerne, og derved gøre dem mindre attraktive overfor gæs.

Visse naturtyper kan antagelig kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser. Det drejer sig her mest grårisklitter. Buskene kan langsomt indvandre på klitheden, klitlavningerne og i den grå klit som en del af naturlige succession.

6. Liste over manglende data

Generelt

Det vurderes, at den kortlægning og den dertilhørende tilstandsvurdering, der ligger til grund for nærværende basisanalyse er mangelfuld. Der kan derfor være andre forekomster af naturtyper og arter, der ikke er medtaget i nærværende basisanalyse. Derudover kan der være trusler og negative vegetationsstrukturer der ikke er registreret.

Naturtyper

Terrestriske naturtyper

Der er behov for en dækkende kortlægning af de naturtyper, som ikke udgør en del af de 18 lysåbne naturtyper, der indgår i kortlægningen og overvågningen i NOVANA-programmet:

- Grårisklit (2170)
- Urtebræmmer (6430)

Skovnaturtyper

Der er behov for kortlægning af skovnaturtyper udenfor de fredsskovpligtige områder:

- Skovklit (2180)

Søer og vandhuller

Som i vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun de særskilt målsatte søer og søer over 5 ha. Alle vandhuller og småsøer mangler derfor i denne basisanalyse.

Vandløb

I vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun målsatte vandløb, alle øvrige vandløb mangler derfor i denne basisanalyse.

Der er ikke udført feltundersøgelser med specielt henblik på, at kunne fastslå udbredelse og diversitet af vandløbsplanter i habitatområdet. Derfor er udbredelse og diversitet af vegetationen meget dårligt kendt. Den er baseret på den information der kan læses ud fra skemaer udfyldt i forbindelse med udtagning af vandløbsfaunaprøver. Ofte er disse prøver udtaget meget tidligt på året (feb.-april) hvilket er et dårligt tidspunkt når det gælder om at bestemme planternes udbredelse. Endvidere er de pågældende faunaundersøgelser stationsvise undersøgelser, og repræsenterer derfor ikke en længere vandløbsstrækning.

Arter

Dyrearter

Der mangler generelt data for forekomster af, og den geografiske udbredelse af følgende arter hjemmehørende i Nordjylland:

- Stor vandsalamander
- Damflagermus

Fugle

Novana overvågningen af fuglearter giver ikke tilstrækkelig viden til dækning af basisanalysen. Brugen af data fra DOF giver et rimeligt billede af udviklingen for de enkelte arter, men indsamlingen er tilfældig, og metodemæssig ikke tilpasset behovet for basisanalysen.

Fisk

Der mangler generelt data for forekomster af, den geografiske udbredelse og trusselsvurdering for fiskearterne:

- Bæklampret

7. Lister over tilgængeligt materiale

Natur:

1. Plejeplan for Ålvand Klithede og arealer ved Førby Sø. Thy Statsskovdistrikt.
2. Undersøgelserprojektet – Nationalpark Thy. Afsluttende rapport – 2005. 3.2 Naturværdier.

Søer:

1. Danmarks Søer, Søerne i Nordjyllands og Viborg Amter, Thorkild Høy m.fl., 2004

Vandløb:

1. Miljøtilstanden i vandløbene i Thisted kommune. Rapport nr. 94 i miljøserien. Viborg Amt.
2. Vandrammedirektiv basisanalyse del 2 for Viborg, Nordjylland og Ringkøbing amter. 2005
3. Udsætningsplan for Thylandske vandløb 2003, J. S. Mikkelsen.
(<http://www.dfu.min.dk/dk/publicationdatabase.asp?id=2213>)

Vedr. Arter og fugle:

1. Overvågning af fugle, sæler og planter 1999-2000, med resultater fra feltstationerne. Faglig rapport fra DMU nr. 350, 2001 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR350.pdf)
2. Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektiv. Faglig rapport fra DMU nr. 462, 2004 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR462.PDF)
3. Birds of Danish SPAs – trends in occurrence. Skov og Naturstyrelsen 1999. (<http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/1999/birds>)
4. Reservatnetværk for trækkende vandfugle. Faglig rapport fra DMU nr. 490, 2004 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR490.PDF)
5. EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder – kort og områdebeskrivelser. Skov- og Naturstyrelsen 1995 (<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/4E3BC22E-D73A-42BA-B119-D70706129EC8/0/EFfuglebeskyttelsesom.pdf>)
6. Fuglenes Danmark, DOF 1998
7. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet og fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. Faglig rapport fra DMU nr. 457, 2003. (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR457_2udg_www.pdf)
8. DOFbasen (<http://www.dofbasen.dk>)
9. Ynglefugle og Planter i vådområder i Lyngby, Stenbjerg, Ålvand og Vangså heder, Sydthy 1987, Kortegaard, Leo, 1988
10. Overvågning af EF-fuglebeskyttelsesområder 1987, Skov og Naturstyrelsen, Miljøministeriet 1988
11. Fugle og Dyr i Nordjylland 1984-1998

Planter:

1. Stobberup, A. & Kristensen, H. S. 2005. Rynket Rose's udbredelse i det vestlige Thy. Thy Statsskovdistrikt.
2. Wind, P. 1990. Oversigt over botaniske lokaliteter. 8. Viborg Amt. Skov- og Naturstyrelsen.
3. Viborgs Amts Røddliste over sjældne plantearter

Bilag

B.1 Datagrundlag for naturtyper og arter

I 2004 og 2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper inden for habitatområderne (ref. DMU). Desuden er der gennem årene indsamlet data i forbindelse med forskellige projekter, som Nordjyllands Amt har igangsat. Oplysningerne om søer, vandløb og havområder bygger udelukkende på den viden der er indsamlet gennem årene via et generelt tilsyn og overvågningen udført regionalt og via det nationale overvågningsprogram. I Tabel B.1.1 er der vist en oversigt over tilgængelige data for de enkelte naturtyper.

Herunder en oversigt over tilgængelige data

Nr.	Naturtype	NOVA	NOVANA (2004 – 2006)	Andre data
Arter				
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)		2004	Se bilag B.6.1
Naturtyper				
2130	*Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit) ²⁾		Kortlægningen 04-05	
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede) ²⁾		Kortlægningen 04-05	
2170	Kystklitter med gråris			
2190	Fugtige klitlavninger		Kortlægningen 04-05	
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)		x	Regionale overvågningsdata
3260	Vandløb med vandplanter			Regionale overvågningsdata samt ref. 1
Fugle				
	Sædgås			
	Grågås			
	Trane		2005	Litteraturlistens pkt. 3,9
	Tinksmed		2005	Litteraturlistens pkt. 3,9

Tabel B.1.1. Oversigt over datagrundlaget for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for NATURA 2000 området. For hver naturtype og art er en henvisning til en mere detaljerede gennemgang af datagrundlaget samt en angivelse af hvor data stammer fra. NOVA: National Overvågningsprogram af Vandmiljøet og NOVANA: Det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen.

B.2 Foreløbig trusselvurdering

B.2.1 Beskrivelse af naturtilstanden

En naturtypes tilstand vurderes ud fra følgende tre kriterier:

1. Areal. Jo større areal en naturtype dækker i området, des bedre tilstand (arealdata ses i tabel B.2.1.1).
2. Struktur og funktion. Jo flere af de særlige strukturer og funktioner, som er nødvendige for at opretholde og bevare naturtypen på langt sigt, som er til stede, des bedre tilstand (summering af struktur- og funktionsdata ses i tabel B.2.1.2).
3. Karakteristiske arter. Jo flere af de arter, som er karakteristiske for naturtypen, som er til stede, des bedre tilstand (data over karakteristiske arter ses i tabel B.2.3).

I nedenstående er summeret de oplysninger som vurderingen af områdernes naturtilstand er baseret på.

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer på hovedparten af de kortlagte arealer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturernes samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel B.2.1.2 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogen nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Naturtype	Areal i ha
2130	74
2140	187
2190	185

Tabel B.2.1.1. Arealfordeling (ha) af de kortlagte terrestriske lysåbne habitattyper i natura2000 område 26.

Grå/grøn klit (2130) 74 ha				Klithede (2140) 187 ha				Klitlavning (2190) 185 ha			
Strukturer	Positive			Strukturer	Positive			Strukturer	Positive		
Negative	U	S	I	Negative	U	S	I	Negative	U	S	I
I	74			I	18	1		I	94	1	
S	26			S	12	54	15	S			
U				U				U			

Tabel B.2.1.2. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægтет for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004).

2130	Antal registreringer		2140	Antal registreringer	
Art	Indenfor	Udenfor	Art	Indenfor	Udenfor
star, sand-	5		revling	15	
sandskæg	3		star, sand-	12	

Tabel B.2.1.3. Forekomster med naturtype karakteristiske arter. Arterne er blevet registreret i forbindelse med kortlægningen af habitatnaturtyperne. Indenfor: arten er registreret i 5 cirkelen, Udenfor: arten er registreret udenfor 5m cirklen

B.2.2 Eutrofiering

B.2.2.1 Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel B.2.2.1.

Boks:

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde overfor en (forøget) tilførsel af forurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver ”den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden” Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE¹ (Skov- og Naturstyrelsen, 2003).

¹ UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langtransporterede luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- 1
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	- 1
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- 1
1180 Boblerev	- 1
1330 Strandenge	30-40
1340 Indlands saltenge	30-40
2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 ₂
2140 Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	10-20 ₂
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 ₄
2250 Kystklitter med enebær	
3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- 11
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- 1
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- 1
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
6120 Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)	15-25
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 ₆
7110 Aktive højmoser	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand	10-15 _{3,7}
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	10-15 _{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ₈
7230 Riggær	15-25 ₃

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmoserarter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha-1år-1) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha-1år-1) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-1år-1

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹⁰ Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha-1år-1

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-1år-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

Tabel B.2.2.1 Tålegrænser for terrestriske naturtyper i habitatområdet (Skov- og Naturstyrelsen 2005)

Som det fremgår af tabel B.2.2.1 er det særligt højmose (7110), hængesæk (7140) samt sure overdrev og heder (6230 og 4030), der er følsomme overfor kvælstofbelastning. Riggær og kalkoverdrev er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. Men rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter hører dog også til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med en tålegrænse på 5-10 kg N/ha/år. Derimod er naturtyper, der jævnligt overskylles med næringsrigt havvand ikke særligt kvælstoffølsomme, det gælder bl.a. strandeng (1330), men her skal man være opmærksom på at partier med overdrev på strandvolde o.lign. kan være følsomme. For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

B.2.2.2 N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (DMU, 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. I forhold til husdyrproduktionen er staldanlæg uden ammoniakbegrænsende teknik typisk den største kilde til landbrugets ammoniakfordampning.

I tabel B.2.2.2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_v og NO_x for årene 2000, 2003 og 2004 beregnet med modellen DEHM-REGINA (Skov- og Naturstyrelsen 2005, Bilag 1 til Ammoniakmanualen. Opdatering af 15. december 2005, <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2003/ammoniakmanualen.htm>).

Den gennemsnitlige N-deposition i gammel Thisted kommune, hvori Natura 2000-området ligger, er 14 kg N/ha/år, hvilket er lavere end landsgennemsnittet.

En betydelig del af NH_v -fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af ammoniak på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtyper ruhed inden for habitatområdet. Ruheden af naturarealerne (z_0) er vurderet på baggrund af kortlægningsdata (vedplantedækningen i TILDA). Korrektionen er foretaget ved hjælp af metoden beskrevet Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Det korrigerede kvælstofnedfald på naturområderne i Natura 2000-området ligger mellem 10 – 17,5 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruighed, se tabel B.2.2.3.

Det skal understreges at der er tale om en foreløbig overslagsberegning, der bør følges op med en mere detaljeret beregning af kvælstofbelastning af de enkelte naturområder samt en modelberegnet tålegrænse. Blandt andet kan der være tale om stor variation inden for de enkelte naturområder som følge af varierende tilgroningsgrad, nærhed til lokale husdyrbrug mv.

Det vurderes umiddelbart, at der ikke i eller lige uden for habitatområdet er lokale enkeltkilder, der i sig selv er hovedbidragsyder til kvælstofbelastningen og dermed hovedårsag til eutrofiering og forringet naturkvalitet i habitatområdet. Dette skyldes bl.a. at en stor del af ammoniakfordampningen fra husdyrproduktionen omdannes til langtransporterende luftforurening.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i de terrestriske naturarealer i habitatområdet, er årsagen således luftens gener.

	NHy (kg N/ha)	NOx (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)
Aulum-Haderup	11,6	6,4	18,0
Bjerringbro	12,1	6,3	18,4
Fjends	11,8	6,1	17,9
Hanstholm	7,4	6,4	13,8
Karup	11,7	6,5	18,2
Kjellerup	11,2	6,1	17,4
Møldrup	11,9	5,9	17,8
Morsø	9,9	5,7	15,6
Skive	10,9	5,8	16,6
Spøttrup	11,1	5,8	17,0
Sundsøre	10,4	5,6	16,0
Sydthy	7,9	6,0	13,9
Thisted	8,0	6,0	14,0
Tjele	11,8	6,0	17,9
Viborg	11,8	6,1	17,9
Vinderup	11,2	6,0	17,2
Aalestrup	12,1	5,8	17,9
Landsgennemsnit	9,1	6,8	15,9

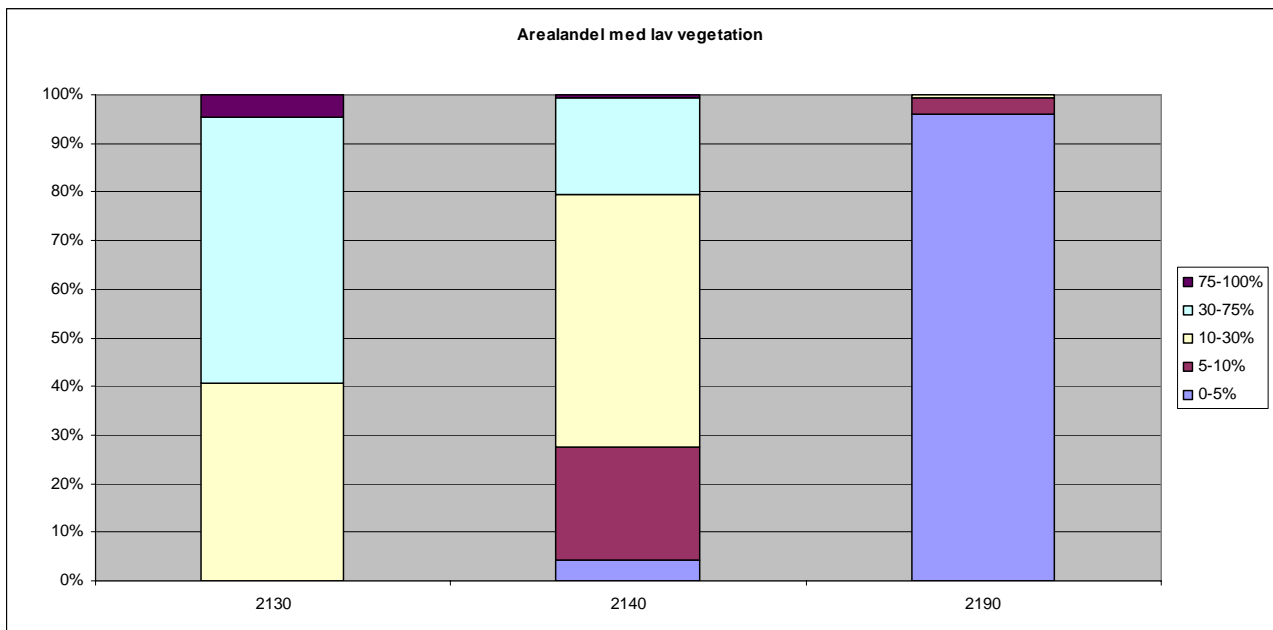
Tabel B.2.2.2. Baggrundsbelastningen (i kgN/ha/år) i de nordjyske kommuner. Kvælstof-depositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_x (ammoniak og ammonium), NO_y (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat) og total N (samlet tør- og våddeposition). Skov- og Naturstyrelsen, 2005.

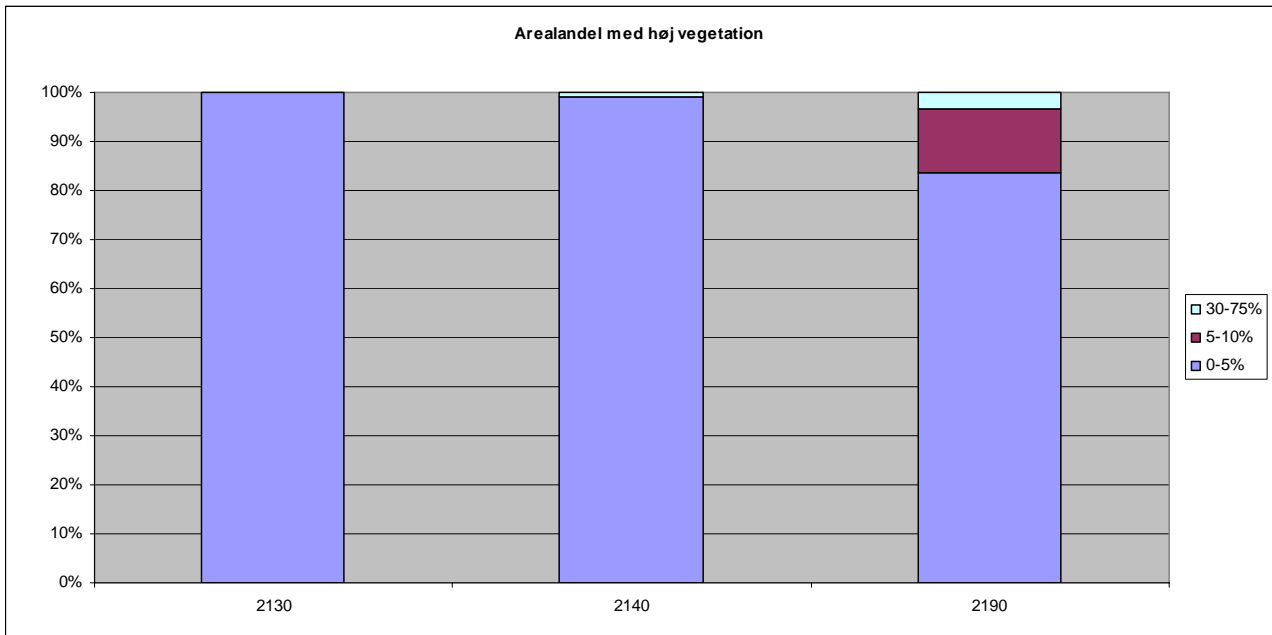
N-belastning (kgN/ha/år) i forhold til tålegrænseintervallet			
Habitattype	10 - 12,5	12,5 - 15	15-17,5
2130	74% (7)	13% (2)	13% (1)
2140	78% (24)	16% (7)	6% (4)
2190	89% (12)	8% (2)	3% (1)

Tabel B.2.2.3. Vurdering af de kortlagte terrestriske naturarealers belastning med luftbåren kvælstof i forhold til naturtypernes tålegrænseintervaller. For hver naturtype er angivet andelen af det samlede areal samt antal forekomster i forskellige intervaller af belastninger. Belastninger hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet) er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet) er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet) er markeret med rødt.

B.2.3 Tilgroning

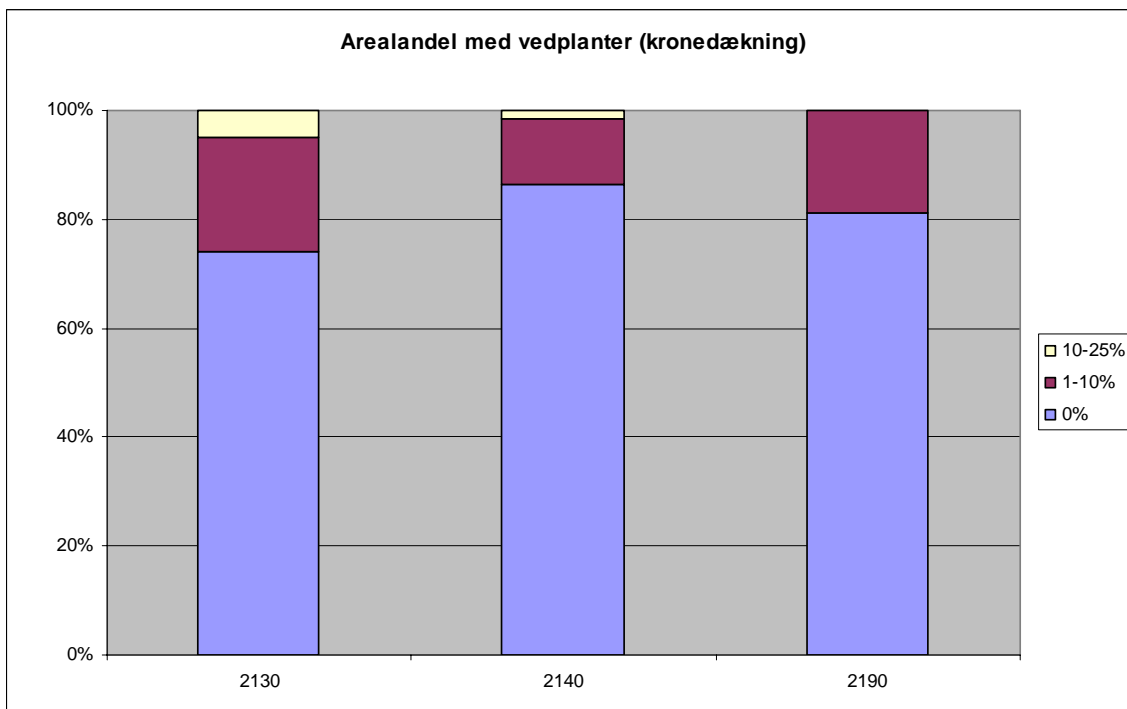
B.2.3.1 Vegetationshøjde

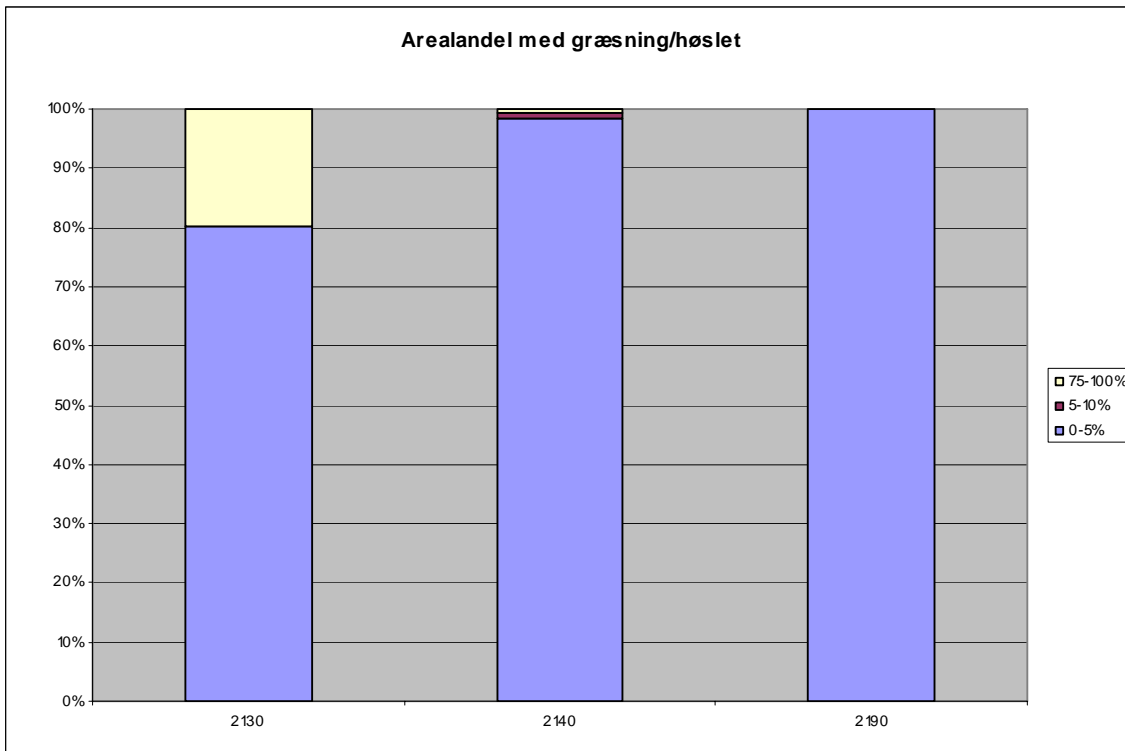
Figur B.2.3.1 Den procentvise arealandel af den enkelte habitatnaturtype, som indeholder henholdsvis lav, middelhøj og høj vegetation.

B.2.3.2 Vedplantedækning

Figur B.2.3.2 Den procentvise arealandel af vedplanter i de kortlagte habitatnaturtyper indenfor Natura 2000-området.

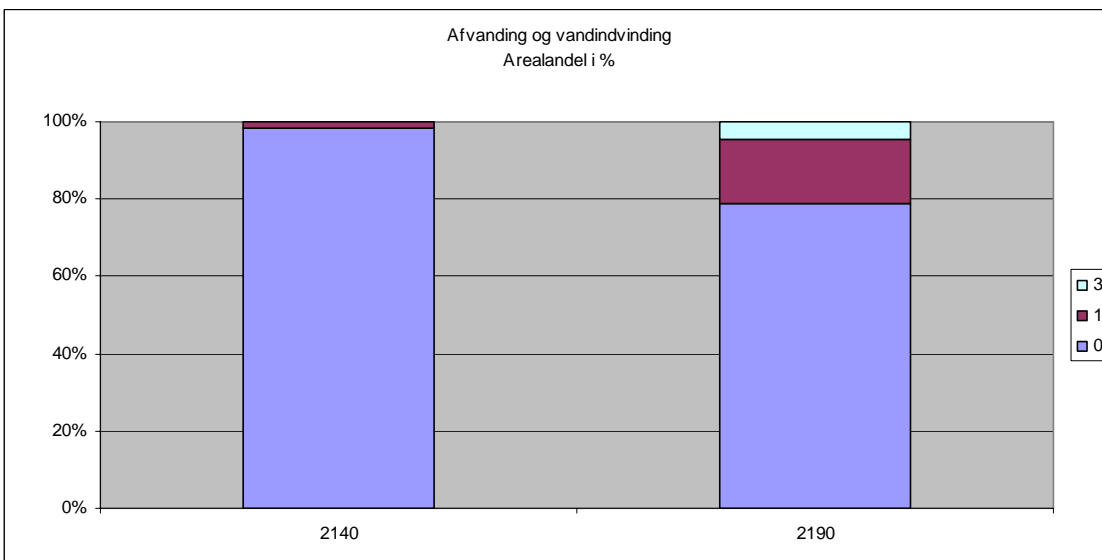
B.2.3.3 Arealandel med græsning og/eller høslet

Figur B.2.3.3. Den procentvise arealandel af græsning og høslet i de kortlagte habitatnaturtyper indenfor Natura 2000-området.

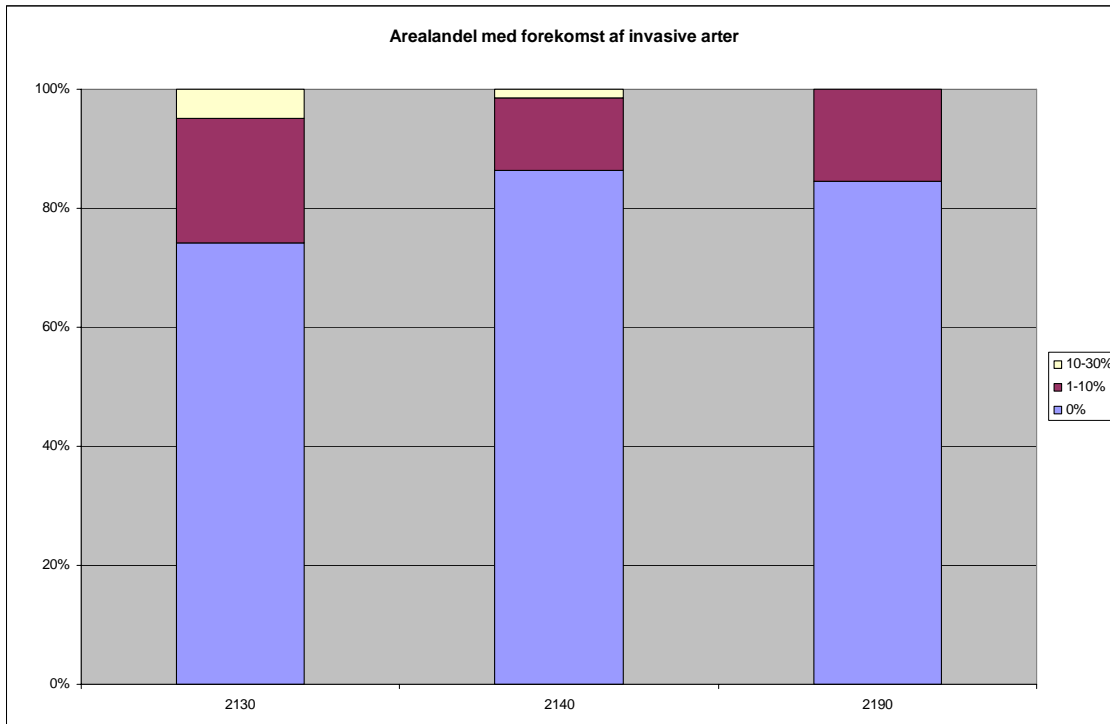
B.2.4 Hydrologi

B.2.4.1 Afvanding og vandindvinding

Tabel Tabel B.2.4.1. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de forekomster, hvor de våde naturtyper er registreret. 0: Er ikke vurderet 1: Afvanding og vandindvinding forekommer ikke. 2: Tegn på afvanding med uden tydelige vegetationsændringer 3: Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning 4: Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter 5: Fuldstændig tørlægning af hele arealet.

B.2.5 Invasive arter

Figur B.2.5.1 Arealandel med forekomst af invasive arter på de kortlagte habitatnaturtyper i Natura 2000-området

B.3. Vandløb

I habitatområde 26 findes 4 målsatte vandløb/vandløbsstrækninger. Amtet vurderer, at disse vandløb kan kategoriseres som værende naturtype 3260 (Vandløb med vandplanter).

Amtets data er imidlertid indsamlet i forbindelse med faunaprøvetagning efter Dansk Vandløbs Fauna Indeks, og er således ofte indsamlet meget tidligt på året i februar og marts måned, hvilket vil sige før en række plantearters vækstsæson. På baggrund af disse data er det derfor ikke muligt, at give en dækkende vurdering af karakteristiske plantearters udbredelse og hyppighed i vandløbene.

Tilstedeværelsen og arts karakteristisk af diverse fiskearter er desuden også kun kendt sporadisk.

Alle oplysningerne, som skal benyttes ved udfyldning af "Bilag 2 (Vandløbs registreringer) til vejledningen til amterne om udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse, Skov- og Naturstyrelsen, 2005" kan findes i Winbio databasen og i fiskeudsætningsplanerne, som Danmarks Fiskeriundersøgelser har udarbejdet /3/.

Generelt kan vandløbene i habitatområde 26 i stort omfang karakteriseres som kraftigt regulerede vandløb med dårlige fysiske forhold. Dette betyder, at vandløbene (i hovedtræk) fremstår som fauna og flora fattige vandløb med megen lidt fysisk variation.

Trusselvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle målsatte vandløb vurderet om hver enkelt vandløb er i risiko for ikke at overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. I vandrammedirektivets basisanalyse er det desuden vurderet, hvilke påvirkninger der formentlig er årsag til den manglende målsætningsopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som en foreløbig trusselvurdering for vandløbene i habitatområdet.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende trusler B = trusler der kan resultere i en biologisk påvirkning (eks. regulering og tilledning af spildevand), FM = trusler der resultere i en fysisk morfologisk påvirkning, KH = trusler der resulterer i en kvantitativ hydrologisk påvirkning, MFS = miljøfarlige stoffer og sidst N = næringssalte.

Hvis et vandløb i vandramme direktivets basisanalyse del 1, er blevet karakteriseret som enten "reguleret" eller "vedligeholdt", så har man vedtaget, at karakteriserer truslerne imod vandløbet som både B, FM og KH i vandramme direktivets basisanalyse del 2.

I habitatområde 26 er der i vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 4 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015:

Antal vandløb/vandløbsstrækninger	Kategori	Forklaring
4	II b	Det er sandsynligt, at gældende regionplan mål ikke nås, men hvor yderligere karakterisering og eller overvågning er nødvendig for at iværksætte foranstaltninger.
I alt 4		

Tabel 4.2.1. I vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 4 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015

Der henvises til vandrammedirektivets basisanalyse del 2 for yderligere detaljer /2/.

B.4. Søer

I Habitatområde 26 er der 4 større søer. Alle er registreret som naturtype 3110 (Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)). I tabel 4.1.1 beskrives søerne med de seneste overvågningsdata. Udover de større søer findes der i området også en række mindre søer, der vurderes til at være samme naturtype. De mindre søer er dog ikke kortlagt.

Naturtype	Sø	Størrelse (ha)	Totalfosfor (mg/l)	Samlet dækningsgrad	Hyppigst forekommende art
3110	Førby Sø	47	0,039	60 %	Strandbo
	Ålvand	8	-	-	-
	Ålvand 2	3,5	-	-	-
	Ålvand 3	0,9	-	-	-
	I alt	59,4			

Tabel 4.1.1. Større søer i Habitatområde 26 opgjort efter naturtype, med angivelse af størrelse, gennemsnitlig sommerkoncentration af totalfosfor, samlet dækningsgrad af undervandsvegetation og hyppigst forekommende art af undervandsvegetation (- : Ingen data)

Trusselvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle særskilt målsatte søer og søer over 5 ha vurderet, hvilke af søerne, der er i risiko for ikke at kunne overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. Det er desuden vurderet, hvilke påvirkninger, der kunne være årsag til den manglende mål opfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som foreløbig trusselvurdering for søerne i Natura 2000-området.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende påvirkningstyper: B = biologisk påvirkning (eks. udsatte karper), FM = fysisk morfologisk påvirkning (sluser og pumpestationer), MFS = miljøfarlige stoffer og N = næringssalte.

Førby Sø forventes at opfylde målsætningen i 2015, hvorimod Ålvand, Ålvand 2 og Ålvand 3 er i risiko for ikke at opfylde målsætningen. Dette skyldes næringsstofbelastning fra rastende gåseflokk.

B.5. Arter

B.5.1 Odder (*Lutra lutra*)

Odder blev overvåget i det landsdækkende NOVANA-overvågningsprogram i 2004. For Nordjyllands Amt var der tale om en klar fremgang, da odderen blev fundet i alle eftersøgte vandløbssystemer i amtet. Odderen blev registreret på 136 ud af 150 stationer, hvilket svarer til en fremgang fra 38 % positive stationer til 90 % positive stationer.

Odderovervågninger er afrapporteret til DMU og kan ses på:

http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR582.pdf

Odderens foretrukne levesteder er pilekrat, samt elle- og askesumpe (91E0) langs de vandløb (3260), hvor arten finder hovedparten af sin føde. Odderen opholder sig ligeledes langs med vores kyster, og selvom det først og fremmest er i vandløbene, at Odderen etablerer territorier og opfostrer sine unger, er der flere eksempler på ynglelokaliteter i mole- og havneanlæg langs kysten. Lavvandede kyst- og fjordområder fungerer ligeledes som en slags refugium for Odderen i kolde vintre med isdækkede vandløb, hvor odderen så kan fiske fra våger i isen.

Spor efter Odder, enten i form af markeringer, spor eller oddegrave er fundet i alle de områder Odderen er udpeget for.

Det vurderes at Odderen er vidt udbredt i Nordjylland. Natura 2000 områder, hvor der er et udbredt system af vandløb og/eller søer med væsentlige forekomster af de primære levesteder for Odder, foreslås derfor opgraderet som levested for Odderen, således at Odderen her medtages i udpegningsgrundlaget. Det gælder for habitatområde nr. 18 og 216.

Trusler:

Trafikdrab af odde udgør en stor trussel alle steder, hvor vandløbene krydses af veje. Problematikken opstår dels fordi Odderen ikke har fysisk mulighed for at passere under vejen på grund af f.eks. for lille rør-diameter, høj vandstand eller opstemninger. En anden mulighed er, at odderen har til vane at søge op på brinkerne for at markere sit territorium netop på markante steder langs vandløbene (vejbros, tilløb, sandbrinker mm). Afhjælpning af dette kan ske ved afværgeforanstaltninger såsom faunapassager under vejbroen og ved udlægning af sandbanker, som giver Odderen en markeringsmulighed i umiddelbar tilknytning til brinken. En udarbejdelse af såkaldte sorte pletter i forhold til indrapporterede trafikdrab af Odde er en anden mulighed i mht. prioritering af, hvor man bør sætte ind med afværgeforanstaltninger.

Rusefiskeri med ruser har tidligere udgjort en stor trussel mod odde, problemet vurderes dog at være mindsket med den lovmæssige indgriben med krav om brug af stopriste i ruser.

Udpegningsgrundlag:

Odderen er på udpegningsgrundlaget i følgende habitatområder: 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 177, 217 og 222. Der opfordres til at Odderen medtages på udpegningsgrundlaget i habitatområde nr. 18 og 216.

B.6. Fugle

NATURA 2000 området omfatter EF-fuglebeskyttelsesområde 17. Området omfatter klitheden og søerne i klitheden ved Ålvand samt Førby Sø. Området er udpeget på baggrund af en række nationalt såvel som internationalt truede fuglearter.

I det følgende gennemgås de enkelte arter i udpegningsgrundlaget.

Sædgås:

Bestand:

Gæssene bruger især søerne i Ålvand til soveplads om natten og rasteplads i perioder om dagen. Fuglene flyver ud af området og fouragerer på dyrkede arealer og græsmarker og bruger i løbet af dagen søerne i Ålvand til at drikke, bade og hvile. Gæssene anvender området både efterår og forår. Det er ikke lykkedes at finde konkrete tal på forekomsterne, men det er formentlig i perioder hele Thy-bestanden af Sædgæs, der bruger området, dvs. op mod 1.000 Sædgæs.

Foreløbig trusselsvurdering.

Der vurderes ikke at være de store trusler for bestanden inden for område F17.

Potentielt levested:

Der er medtaget vandflader i området med deres nærmeste omgivelser. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 330 ha.

Grågås:**Bestand:**

Siden 80'erne er antallet af rastende Grågæs steget konstant også i dette område. Der er formentlig primært tale om norske ynglefugle, der efter yngletiden trækker mod syd og undervejs bruger Ålvand i en periode, inden jagten går ind og driver dem videre sydover. Som med Sædgæssene sover Grågæssene i søerne i Ålvand om natten og flyver ud af området i dagtimerne for at fouragerer især på dyrkede arealer. I løbet af dagen bruges søerne i Ålvand til at drikke, bade og hvile. Gæssene ses primært på stedet om efteråret. Det er ikke lykkedes at finde konkrete tal på forekomsterne, men jf. Thy Statskovdistrikt er der i perioder op mod 10.000 gæs, der bruger området. Thy Statskovdistrikt ligger formentlig inde med mere konkrete tal på forekomsterne.

Foreløbig trusselsvurdering:

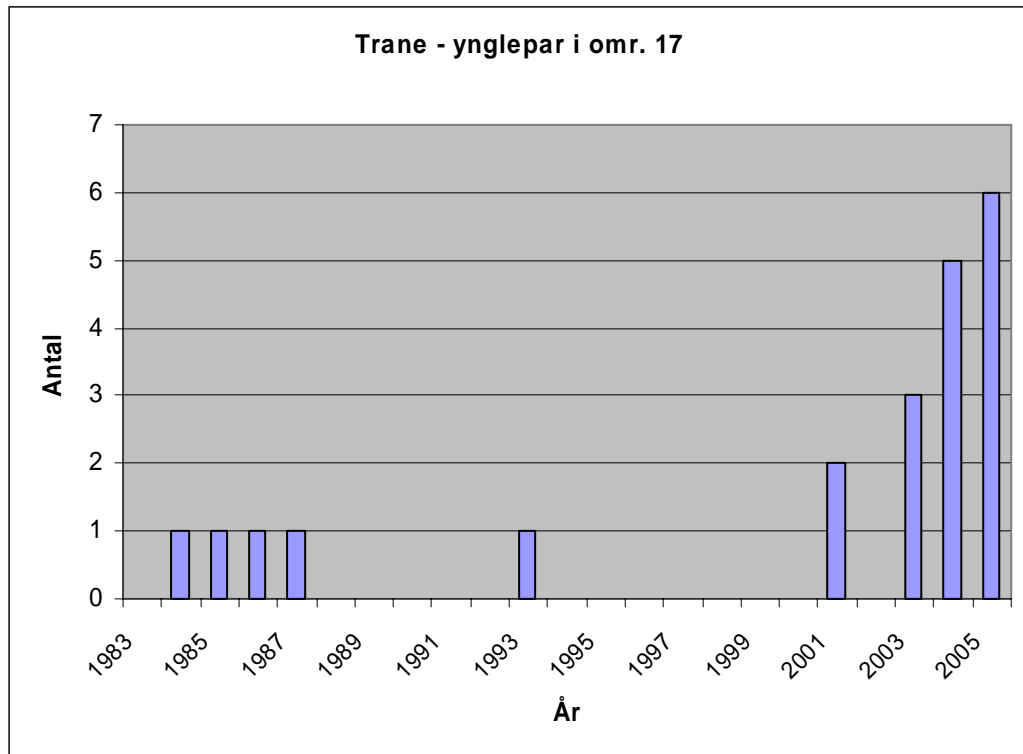
Der vurderes ikke at være de store trusler for bestanden inden for område F17. Efterårsjagten uden for området er dog en væsentlig faktor for fuglenes tilstedeværelse idet fuglene nødvendigvis skal ud af fuglebeskyttelsesområdet for at fouragere.

Potentielt levested:

Der er medtaget vandflader i området med deres nærmeste omgivelser. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 330 ha

Trane:**Bestand:**

Ålvand Klithede huser i dag formentlig landets tætteste bestand af ynglende traner. Området har gennem mange år huset et enkelt ynglepar, men efter årtusindskiftet ser bestanden ud til at være i hastig fremgang til i 2005 at huse hele 6 ynglepar. Desuden ynglede endnu et par ved Færgegård Sig i Tvorup Klitplantage umiddelbart nord for Ålvand.

Foreløbig trusselsvurdering:

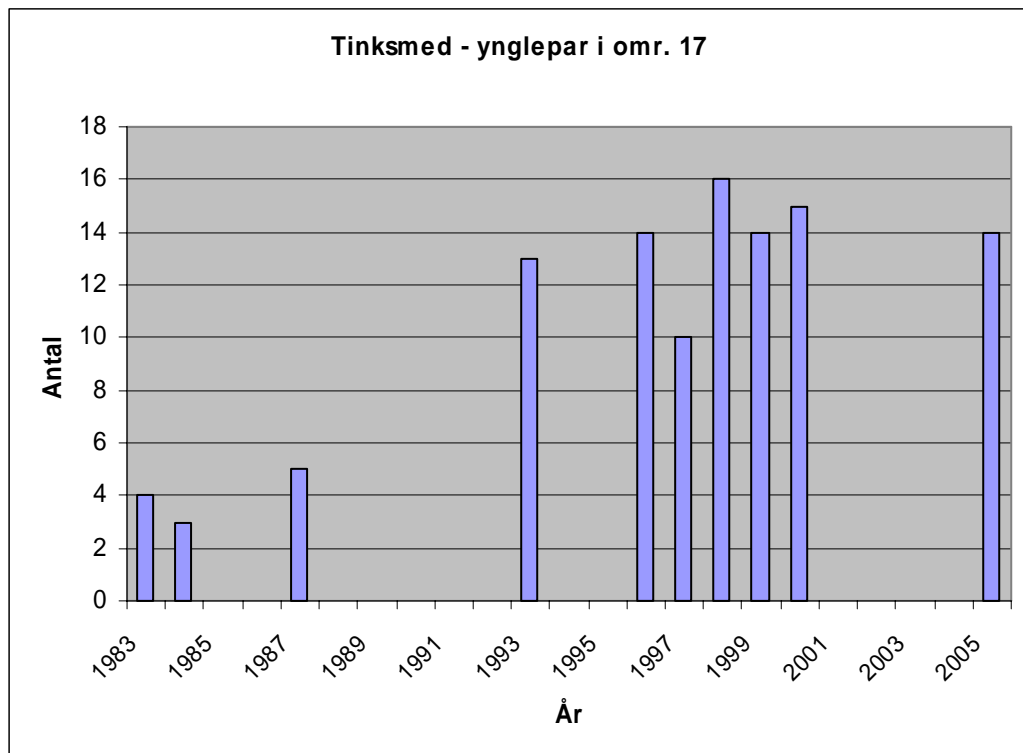
Tranen har brug for høj vandstand om foråret, når den ligger på reden. I tørre forår har arten ringe ynglesucces, hvilket formentlig skyldes prædation af æg og små unger. Vandstanden i Ålvand bør sikres så højt som muligt. I øvrigt er den største generelle trussel menneskelig forstyrrelse på ynglepladsen. Lokalt vurderes dette dog ikke at være noget stort problem i det lukkede område ved Ålvand.

Potentielt levested:

Der er medtaget de vådere dele af Ålvand Klithede. Arealet af det potentielle yngleområde vurderes at udgøre højest ca. 440 ha.

Tinksmed:**Bestand:**

Antallet af ynglepar ligger nogenlunde stabilt omkring 15 par i Ålvand, hvilket er landets næsthøjeste bestand. Arten yngler i kanten af søer og oversvømmede arealer og er afhængig af en høj vandstand i yngletiden. Ligeledes er arten afhængig af at tilgroning med Bjerg-Fyr og andre træer ikke øges.

Foreløbig trusselsvurdering:

Arten er afhængig af småsøer og kær i åbne og træløse hedeområder. En generel trussel er tilgroning med f.eks. bjergfyr, men da Ålvand plejes af skovdistriktet, er det p.t. ikke nogen stor lokal trussel.

Potentielt levested:

Der er medtaget åbne og våde dele af Ålvand Klithede. Arealet af det potentielle yngleområde vurderes at udgøre højst ca. 190 ha. Arealet af de egnede ynglearealer varierer over årene afhængig af forårsvandstanden. I tørre år udgør de potentielle ynglepladser udelukkende en smal zone umiddelbart omkring de oversvømmede klitlavninger.

Konklusion af truslerne mod fuglene

For Tinksmed og i mindre omfang Trane er især tilgroning en oplagt trussel, men så længe statsskovdistriktet foretager pleje i form af rydninger af opvækst og afbrændinger, ses det ikke at være noget konkret problem. Afvanding af området er en teoretisk trussel for hele udpegningsgrundlaget, men så længe området er statsejet, er det næppe et konkret problem.